

T.C.  
İZNİK ÇİNİ FIRINLARI KAZISI  
Başkanlığı

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu  
Türk Tarih Kurumu Başkanlığı'na  
Kızılay Sokak 1  
06100 Sıhhiye / ANKARA

**İZNİK ÇİNİ FIRINLARI KAZISI 2011 YILI ÇALIŞMA RAPORU**

Bursa İli, İznik İlçe Merkezi'nde gerçekleştirilen İznik Çini Fırınları Kazısı'nın 2011 yılı çalışmaları, çoğunluğunu İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü ve İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Güzel Sanatlar Bölümü'nün oluşturduğu bir ekiple, Bakanlık Temsilcisi olarak Karadeniz Ereğli Müzesi Müdürlüğü Uzmanlarından Onur ARSLAN'ın katılımı ile gerçekleştirilmiştir. 2011 yılı çalışmaları, BHD kodlu kamulaştırılmış kazı alanı ile, bu yıl kamulaştırma işlemleri tamamlanan, İznik'in kuzeybatısında yer alan ve en son 1994 yılı kazı sezonunda çalışılan, Bağkur Evleri olarak bilinen alandaki Kilise Altyapısında sürdürülmüştür.

Yrd. Doç. Dr. Belgin DEMİRSAR ARLI başkanlığında yürütülen çalışmalara 25.07.2011 tarihinde kazı alanının temizlenmesi ile başlanmış olup, 26.08.2011 tarihinde kazı alanında çalışmalar tamamlanmış, envanterli eserler, İznik Müzesi'ne teslim edilmiş, etütlükler usulüne uygun olarak konteynır depoya alınıp tutanakla mühürlenmiştir.

**Alan Çalışmaları**

2011 yılı kazı sezonunda, BHD kazı alanında, çalışmalar öncelikle I12 ve J12 plankarelerinin batı yarılarında ve C16 ile D16 plankarelerinde gerçekleşmiş, I11 plankaresinde ise zemin yoklama ve düzenleme çalışmaları yapılmıştır.

Öncelikle, BHD kazı alanı otlardan arındırılmış, karolaj çalışmalarının tamamlanmasının ardından, I12, J12, C16 ve D16 plankarelerinde kazı çalışmaları yürütülmüştür. C16 ve D16 plankarelerinde, önceki sene C15 ve D15’de belirlenmiş olan harçlı tabakanın devamı tespit edilmiş ve konturları belirlenmiştir. Ayrıca D15 plankaresinde daha önce tespit edilmiş olan doğu-batı uzantılı duvarın D16 plankaresinde de devam ettiği görülmüştür. C16 ve D16 plankarelerindeki zemin çalışmaları – 3.35 m. seviyesinde sonlandırılmıştır.

Önceki yıllarda H12 plankaresinin batısında tespit edilmiş olan kuzey-güney doğrultulu duvarın I12 plankaresinde devam ettiği ve bu açmanın güney sınırında son bulunduğu saptanmıştır. Söz konusu duvarın doğusunda, - 2.25 m. seviyesinde dağınık taşlardan oluşan bir tabakalaşma tespit edilmiştir. I12 plankaresinde çalışmalar bu seviyede sonlandırılmıştır. 2010 sezonu çalışmaları esnasında J11 plankaresinde küçük bir bölümü tespit edilmiş olan doğu-batı doğrultulu duvarın, J12 plankaresinde de devam ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca bu duvarın güneyinde yine önceki sezonda bir bölümü tespit edilmiş olan duvar parçasının sınırları belirlenmiştir. J12 plankaresinin güneybatı bölümünde tuğla ve taş sıralarından oluşan bir kuru duvar parçası saptanmıştır. Bu plankarede zemin çalışmaları – 3.15 seviyesine kadar sürdürülmüştür.

Ayrıca bu kazı sezonu içinde, daha önce de söz edildiği gibi, en son 1994 yılında çalışılan ve kamulaştırma işlemlerinin tamamlanmasından sonra kazısının devamına karar verilen Bağkur Evleri mevkiindeki Kilise Altyapısında temizlik çalışmalarına başlanmıştır. 2011 yılında kamulaştırma işlemlerinin tamamlanmasının ardından gerekli çalışmalar yapıldıktan sonra altyapının üzeri ve çevresi otlardan arındırılmış, kamulaştırılmış dört parselin kadastral sınırları belirlenerek çevresi sınırlandırılmış, demir kazıklar ve koruma şeriti ile çevrelenerek, çit yapımı için teklifler alınmaya ve ödenek ayarlaması yapılmaya başlanmış, alan önümüzdeki sezonlarda devam edecek olan kazı çalışmaları için hazır hale getirilmiştir.

#### **BHD Alanında Konservasyon ve Konsolidasyon Çalışmaları**

Kazı çalışmaları tamamlanan alanlarda tespit edilen mimari duvar ve döşemeler, yapım tekniği, malzeme içeriği ve içinde bulunduğu iklim koşulları ile bitki oluşumu nedeni ile bozulma süreci içine girmiştir. Dolgu toprak üzerine moloz taş harçlı ve harçsız olarak inşa edilmiş duvar örgülerinin birkaç sırası mevcuttur. Günümüz yaşam kotundan daha aşağı seviyede olan mevcut duvar ve döşemeler, yağışlı mevsimlerde ve kış koşullarında su

inde kalmaktadır. Alanda yapılan kazı ve sondajlar duvar örgülerinden daha aşağı kote inmiş olduğundan dolgu toprağın yağmur vb. nedenlerle aşınması üzerine moloz dolgu taşlarının yıkılması ya da yıkılma tehlikesi doğmaktadır. Alanda bulunan çini fırınlarının ateşhaneleri önceki yıllarda yapılmış olan çatı-sundurma düzenlemesi ile koruma altına alınmıştır. Ancak aradan geçen süre içinde uğradığı tahribat nedeniyle işlevini kaybetmeye başlayan bu strüktürün yenilenmesi de 2011 kazı sezonu içinde zorunlu hale gelmiştir.

Tanımlanan bozulma nedenlerini sonlandırmak ve mevcut mimari dokuyu muhafaza etmek amacıyla 2011 yılına ait proje ve program dahilindeki duvar yüzeylerinde oluşmuş bitki ve birikinti mekanik olarak temizlenmiştir. Yukarıda temel bozulma nedenleri olarak belirttiğimiz problemlerin azaltılması ve sona erdirilmesi için gerekli olan uygun konservasyon yöntemleri 2010 sezonunda yapılan örnek uygulamalar sonucunda belirlenmiştir. 2011 yılına aynı yöntem ve tekniklerle alan konservasyonu sürdürülmüştür. Çini fırınlarının ateşhaneleri üzerindeki koruyucu çatı düzenlemesi, mevcut tasarıma bağlı kalınarak yenilenmiştir. Bu çerçevede işlevini kaybetmiş olan çatı alandan sökülmüş ve yerine emprenye edilmiş ahşap kullanılarak yeni bir çatı-sundurma kurulmuştur.

**Keeping:** Duvarların yıkık üst kısımlarının korunması ve duvarın iç kısımlarına su almasının engellenmesi için; değişken ölçülerdeki taş malzeme kullanılarak örülmüş duvarlar kuru ya da çamur bağlayıcı ile sağlamlaştırılmıştır. Duvarların oturmakta olduğu dolgu toprak yağışlar nedeniyle çözülmekte ve dağılmaktadır. Dolgu toprağın yağışlardan etkilenmemesi için örgülerin üzerinde hazırlanan kireç harç ile koruma ve yalıtım alanı oluşturulmuştur.

**Zemin döşemelerinde geotekstil-pomza uygulaması :** Kazısı tamamlanan yüzeylerde, zemin döşemesi olarak tespit edilmiş olan taş ve tuğla sıralarının zarar görmemesi ve toprak bölümlerdeki bitki oluşumunun azaltılması amacıyla G7, G8, H7, H8, H9 ve H10 plankarelerinde geotekstil ve pomza örtü uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bu alanı çevreleyen duvar kalıntıları ve kesitlerde herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

### **Envanter Çalışmaları**

Önceki senelerde olduğu gibi kazı çalışmaları sırasında ele geçen buluntular, alanda kurulan yıkama istasyonunda ilk temizlikleri ve ön değerlendirmeleri yapıldıktan sonra, etiketli torbalarla geçici kazı kampı olarak belirlenen Boğaziçi Üniversitesi Kandilli

Rasathanesi İznik Deprem Zararlarının Azaltılması Hizmet Merkezi'nde oluşturulan Envanter birimine götürülerek değerlendirilmiştir. Diğer kazı sezonlarında olduğu gibi 2011 kazı sezonu sonunda ele geçen buluntular envanterli eserler, etütlük buluntular, etütlük envanterli buluntular şeklinde gruplandırılmıştır. Kazı kampında ayrıntılı tasnif ve değerlendirmeleri yapılan buluntulardan form, desen ve teknik açıdan önemli bulunanların envanter fişleri hazırlanmıştır. Kazı ve envanter çalışmalarının sona ermesiyle birlikte 26.08.2011 tarihinde envanterli eser olarak belirlenen 4 eser İznik Müzesi'ne teslim edilmiş, etiketli kasalara yerleştirilen 190 etütlük envanterli buluntu ile 134 torba (33 büyük, 21 orta, 80 küçük torba) etütlük buluntu da kazı alanındaki kazı deposu olarak kullanılan konteynıra Müze Müdür Vekili, Kazı Başkanı ve Bakanlık Temsilcisi nezaretinde konulmuştur.

2011 yılında T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı 10.090.08 TL, DÖSİMM 85.446.17 TL, Türk Tarih Kurumu Başkanlığı 6.000,00 TL, İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi (BAP) brüt 17.690.00 TL destek sağlamıştır.

2011 kazı mevsimi ÇALIŞMA RAPORU olarak saygılarımla arz ederim.

*B. Demirsarı*

Yrd. Doç. Dr. V.Belgin DEMİRSAR ARLI

Kazı Başkanı